

Accountantsverslag

Gemeente Smallingerland
Boekjaar 2025

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad van de gemeente Smallingerland
Postbus 10000
9200 HA Drachten

Onderwerp: Accountantsverslag 2025
Kenmerk: Definitief
Datum: 22 juni 2026

Geachte leden van de gemeenteraad,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2025 van gemeente Smallingerland, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 21 augustus 2025, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan.

Het accountantsverslag bevat de bevindingen en conclusies naar aanleiding van onze werkzaamheden. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder Financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij hebben u gemachtigd om onze goedkeurende controleverklaring op te nemen in uw jaarrekening 2025. Indien de jaarrekening niet door de gemeenteraad wordt goedgekeurd en vastgesteld en leidt tot een aangepaste jaarrekening, dient ook bij deze aangepaste jaarrekening door ons toestemming te worden verleend tot het opnemen van onze controleverklaring.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Baker Tilly (Netherlands) B.V.

D.E. Engwerda RA

Inhoud

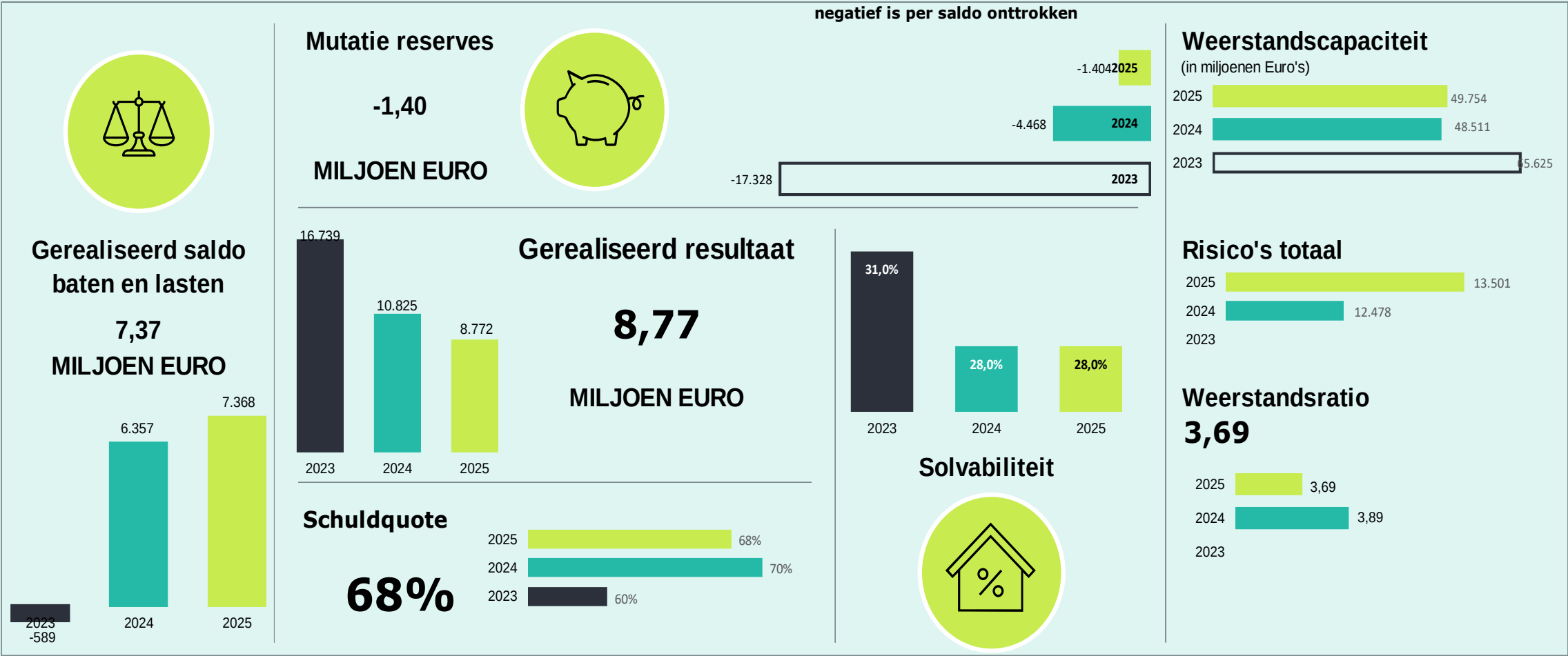
1. Bestuurlijke samenvatting
2. Opdracht, scope en uitkomsten
3. Belangrijke bevindingen
4. Financiële positie
5. Bevindingen interne beheersing
6. Overige onderwerpen
7. Bijlagen

1. Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringswaarden

Bestuurlijke samenvatting

Wij hebben bij de jaarrekening 2025 een goedkeurende verklaring verstrekt. Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2025. Het jaarverslag is conform NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet in materiële zin aan de laatste actuele voorschriften.

De meeste geconstateerde controleverschillen zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening.

Het saldo van baten en lasten (voor mutaties reserves) is positief. Het gerealiseerde saldo baten en lasten bedraagt afgerond € 7.400.000. In de gewijzigde begroting was rekening gehouden met een saldo baten en lasten van € 9.200.000 negatief. Per saldo is gedurende 2025 € 1.400.000 onttrokken aan de bestemmingsreserves. Het gerealiseerde rekening resultaat in 2025 bedraagt € 8.770.000 positief. In de primitieve begroting 2025 werd uitgegaan van een sluitende begroting. De gebleken verschillen roepen de vraag op in hoeverre gemeente Smallerland voldoende in staat is om tot een adequate en tijdige inzet van beschikbare middelen te komen. Actueel lijkt de vraag in hoeverre de gemeente in staat is binnen voorgenomen termijnen te komen tot concrete planvorming, en in hoeverre men in staat is voorgenomen plannen ook conform voorgenomen planning uit te voeren. Landelijk zien wij een beeld dat bij veel gemeenten sprake is van planningsoptimisme (dan wel gebrek aan executiekracht) waardoor de aanwending van middelen kan achterblijven.

Het college heeft een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen in de jaarrekening en heeft daarin opgenomen dat de baten en lasten en balansmutaties 2025 niet rechtmatig tot stand zijn gekomen. De belangrijke bevindingen betreffen:

- Voorwaardencriterium: er is sprake van € 6.100.000 onrechtmatigheden met betrekking tot het naleven van de EU-aanbestedingsrichtlijnen alsmede € 900.000 onrechtmatigheden met betrekking tot het sociaal domein.
- Begrotingscriterium: er is sprake van € 1.100.000 onrechtmatigheden als gevolg van overschrijdingen van de lasten. De betreffende overschrijdingen gelden als acceptabel (interne controle passend binnen het bestaande beleid).

Uit onze controle zijn geen bevindingen geconstateerd. De rechtmatigheidsverantwoording geeft een getrouw beeld.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de overschrijden.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2025 in overeenstemming zijn met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2025 van gemeente Smallerland voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Het controleproces is in samenwerking met de ambtelijke organisatie op een prettige en constructieve wijze verlopen.

Bestuurlijke samenvatting

De boekwaarde van de post grondexploitatie (exclusief posten afgesloten complexen) ultimo 2025 bedraagt € 5.200.000 (credit). De waardering van de grondexploitatie is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door uw gemeente gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst en hiermee ingestemd.

Wij hebben vastgesteld dat voor € 145.000 kosten zijn geactiveerd die naar hun aard niet voor activering in aanmerking komen. Dit komt doordat er geen sprake is van een duurzaam nut of toekomstige economische voordelen. Daarnaast dient volgens de financiële verordening (art 13 lid 4) activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 niet te worden geactiveerd (uitgezonderd gronden en terreinen). Voor activa met maatschappelijk nut geldt (art 14 lid 5) is een grens van € 100.000. Wij hebben geconstateerd dat de gemeente bij activering van kosten niet volgbaar toetst aan de geldende activeringsgrenzen. Wij adviseren de gemeente om de interne beheersing op het proces rondom investeringen en activering op beide aspecten te versterken.

Voor de uitvoering van de zorg heeft de gemeente zorginstellingen gecontracteerd. Voor de controle op de prestatielevering zorg in natura (ZIN) heeft de gemeente gebruik gemaakt van de productieverantwoordingen met bijbehorende controleverklaring. Dit in overeenstemming met het landelijk IZA controleprotocol. Van een aantal kleinere zorgleveranciers is in overeenstemming met het landelijk protocol geen controleverklaring ontvangen. Hiervoor heeft de gemeente Smallerland zelfstandig onderzoek naar de prestatielevering uitgevoerd, wat de onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering bij die zorgleveranciers vrijwel geheel heeft weggenomen. Wel ontbreken voor een aantal instellingen (Jeugd) de gecontroleerde prestatieverantwoordingen. Dit veroorzaakt een onzekerheid in de jaarrekening voor een bedrag van € 361.000.

De pensioenen van politieke ambtsdragers gaan per 2028 over naar het ABP. De benodigde overdrachtswaarde ligt hoger dan de voorheen in de gemeentelijke balans hiervoor opgenomen pensioenvoorziening in eigen beheer. Op grond van het BBV moeten gemeenten hun voorziening per eind 2025 aanpassen aan het benodigd vermogen en dit jaarlijks herzien. Gemeente Smallerland heeft op basis van het hiervoor benodigde onderzoek de voorziening vastgesteld op € 5.900.000, gelijk aan de prognose.

De gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 markeren de start van een nieuwe raadsperiode, waarbij wij graag bijdragen aan een zorgvuldige overdracht. Wij bieden aan onderdeel te zijn van het inwerkprogramma, onder meer via een workshop over het lezen van de jaarrekening en de rol van de accountant. Graag stemmen wij met de griffie af hoe dit het beste kan worden ingepast in het totale programma.

Bestuurlijke
samenvatting

Opdracht, scope
en uitkomsten

Belangrijke
bevindingen

Financiële
positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2. Opdracht, scope en uitvoering

Opdracht, scope
en uitkomsten

Reikwijdte van de controle

De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen).
- De jaarrekening.
- Bijlagen (SiSa en Overzicht taakvelden).
- De overige gegevens.

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 26 augustus 2025 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2025. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Overzicht toleranties

Vanaf het boekjaar 2025 is de materialiteit bij de uitvoering van onze controle voor fouten en onzekerheden 2% van de totale lasten exclusief dotaties aan de reserves. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol over boekjaar 2025.

Belangrijke
bevindingenFinanciële
positieBevindingen
interne beheersingOverige
onderwerpen

Bijlagen

Jaarrekening	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten en onzekerheden	2% lasten exclusief toevoegingen reserves	€ 5.480.000
Rapporteringstolerantie	Conform afspraak in de financiële verordening	€ 250.000

De toleranties voor de rechtmatigheidsverantwoording, zoals vastgelegd in uw financiële verordening, wijken niet af van de toleranties voor de controle op de getrouwheid. De tolerantie voor de rechtmatigheidsverantwoording mag vanaf boekjaar 2025 maximaal 2% bedragen (vorig jaar nog maximaal 3%). Dit leidt ertoe dat de door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de volgende toleranties:

Rechtmatigheids- verantwoording	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten en onduidelijkheden	2% lasten exclusief toevoegingen reserves	€ 5.480.000
Rapporteringstolerantie	Conform afspraak in de financiële verordening	€ 250.000

2. Opdracht, scope en uitvoering

Kernpunten en significante risico's in de controle

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:

- Waardering grondexploitaties
- Prestatielevering inkopen
- Getrouw beeld rechtmatigheidsverantwoording
- Het risico dat de management maatregelen van interne beheersing doorbreekt (dit is een op grond van de controlestandaarden altijd verplicht te onderkennen risico)
- Het risico dat handmatige betalingen uitgevoerd worden aan niet-rechthebbenden

Uitkomsten

Wij hebben bij de jaarrekening 2025 een goedkeurende verklaring verstrekt. De meeste geconstateerde controleverschillen zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening. De genoemde fouten en onzekerheden blijven binnen de goedkeuringstoleranties.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Wij merken op dat de jaarrekeningcontrole niet specifiek gericht is op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen. In onze managementletter hebben wij een aantal attentiepunten ten aanzien van de IT-omgeving opgenomen. U heeft aangegeven hieraan opvolging te willen geven.

2. Opdracht, scope en uitvoering

Fraude en naleving wet- en regelgeving

Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het management gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Wij hebben als onderdeel van de jaarrekeningcontrole uw inschatting inzake frauderisico's met betrekking tot uw organisatie besproken. Deze bespreking komt ook voort uit de verplichte rapportage van de accountant over de uitkomsten van onze werkzaamheden met betrekking tot frauderisico's in de controleverklaring.

Onderzoek wijst uit dat het grootste deel van de fraudegevallen door middel van een 'tip' aan het licht komt. Dit toont het belang aan van een fraudemeldpunt en een klokkenluidersregeling.

In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude en de naleving van wet- en regelgeving.

Op de volgende pagina's geven wij een nadere toelichting over de verplichting om in onze controleverklaring te rapporteren over fraude.

Opdracht, scope
en uitkomsten

Belangrijke
bevindingen

Financiële
positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

2. Opdracht, scope en uitvoering

Opdracht, scope en uitkomsten

Belangrijke bevindingen

Financiële positie

Bevindingen interne beheersing

Overige onderwerpen

Bijlagen

Frauderisico's en continuïteit

Onze controleverklaring over boekjaar 2025 bevat, gelijk aan voorgaande jaren, een verplichte paragraaf over onze werkzaamheden met betrekking tot fraude en een met betrekking tot continuïteit.

Frauderisico's

Het college dan wel het management bevindt zich in de positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Onze beroepsregels schrijven voor dat de accountant dit risico in zijn controle onderkent. Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- Analyseren en beoordelen van, op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- Analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en vorderingen en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten;
- Beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om;
- Doornemen van notulen van vergaderingen van het college en de raad.

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten signaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

2. Opdracht, scope en uitvoering

Corruptie en omkopingsrisico's

Gemeenten maken onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie statistisch vaker voorkomt dan in verschillende andere sectoren. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden. De transparantie over marktprijzen is niet in alle gevallen voldoende om te beoordelen en wordt frequent zaken gedaan met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor nemen wij dit bij onze controles van gemeenten dit risico mee als aandachtspunt in onze controle.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Gemeente Smallingerland heeft zelf werkzaamheden uitgevoerd om te controleren dat de aanbestedingen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed. Wij hebben steekproefsgewijs een deel van deze werkzaamheden gecontroleerd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor inkopen die in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkoop door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Continuïteit

Als onderdeel van de vereisten voor de controleverklaring hebben wij de continuïteitsveronderstelling getoetst. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Smallingerland een inzichtelijke meerjarenbegroting heeft. Daarnaast geven de financiële kengetallen inclusief het weerstands-risico geen reden tot twijfel of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. De gemeente Smallingerland kent een robuuste financiële positie.

Bestuurlijke
samenvatting

Opdracht, scope
en uitkomsten

Belangrijke
bevindingen

Financiële
positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

3. Belangrijke bevindingen

3. Belangrijke bevindingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Op 16 april 2025 is in het Staatsblad het Besluit van 21 maart 2025 tot wijziging van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gepubliceerd. Als gevolg van de wijzigingen van het BBV en BADO geldt voor de rechtmatigheidsverantwoording vanaf begrotingsjaar 2025 een nieuwe gemaximeerde grens voor fouten en onduidelijkheden samen van 2% op basis van lasten (exclusief dotaties aan reserves). De gemeente Smallerland heeft hier haar financiële verordening op aangepast. Alle rechtmatigheidsafwijkingen (individueel en/of cumulatief) boven de door u als raad vastgestelde verantwoordingsgrens (€ 5.480.000 interne controle 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen reserves) worden in de rechtmatigheidsverantwoording benoemd.

Totaal conclusie rechtmatigheid

In de tabel hiernaast is een overzicht opgenomen van de door het college geconstateerde rechtmatigheidsfouten. We hebben vastgesteld dat dit overzicht een getrouw beeld geeft.

Het college stelt terecht vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 8.000.000 bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van € 5.480.000. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 1.100.000 terecht aangemerkt als acceptabel op basis van door de raad vastgestelde afspraken.

(x € 1.000)	Onrechtmatig	Acceptabel	Saldo
Overschrijdingen lasten programma's	1.034	1.034	-
Overschrijdingen kredieten	80	80	-
Overige begrotingsonrechtmatigheden			
Bevindingen ten aanzien van het voorwaardencriterium	6.939	-	6.939
Bevindingen ten aanzien van het Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium	-	-	-
Totaal	8.053	1.114	6.939

3. Belangrijke bevindingen

Begrotingscriterium

U stelt als raad met het vaststellen van de begroting de budgettaire kaders voor de uitgaven, investeringen en reservemutaties vast. Met het vaststellen van de geactualiseerde financiële verordening heeft u vastgelegd op welke wijze binnen uw gemeente om moet worden gegaan met begrotingsoverschrijdingen, overige begrotingsafwijkingen en welke begrotingsonrechtmatigheden als acceptabel worden beschouwd (dus wel onrechtmatig, maar acceptabel).

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium ziet toe op voorwaarden die gelden voor de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze voorwaarden komen voort uit externe- en interne regelgeving, zoals opgenomen in het door u vastgestelde normenkader. Het niet in acht nemen van de geldende voorwaarden bij financiële beheershandelingen leidt tot een onrechtmatigheid die het college moet toelichten in de rechtmatigheidsverantwoording als de verantwoordingsgrens (op basis van individuele en/of cumulatieve onrechtmatigheden) wordt overschreden.

Een belangrijk onderdeel van het voorwaardencriterium is de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Europese aanbestedingswetgeving is complexe materie en het blijkt in de praktijk moeilijk rechtmatig na te leven. De gemeente heeft dit ook onderkend en heeft een spendanalyse uitgevoerd. Uit de controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijkt dat voor gemeentelijke overeenkomsten met een inkoopwaarde van in totaal € 6.100.000 (2024: € 7.600.000) niet de juiste procedure is gevolgd. Genoemde € 6.100.000 heeft voor € 3.000.000 betrekking op “oude” (vanuit eerdere jaren doorlopende) contracten. Wij hebben de gemeentelijke controlewerkzaamheden inhoudelijk beoordeeld en delen deze conclusie.

Er zijn ook voorwaarden waar geen mogelijk financieel gevolg aan is verbonden. Als deze voorwaarden niet rechtmatig zijn nageleefd dan is er sprake van een formele rechtmatigheidsfout. Volgens een stellige uitspraak van de Commissie BBV betreffen deze afwijkingen van het voorwaardencriterium formele rechtmatigheidsfouten die in de paragraaf bedrijfsvoering worden gerapporteerd. Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de naleving van schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening. Een toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering is hiervoor dus niet noodzakelijk.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O)

Het college is verantwoordelijk voor effectieve maatregelen om misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsregelingen te voorkomen. Deze maatregelen maken deel uit van de interne beheersing ter borging van het voorwaardencriterium. Het college heeft hiervoor een beleid misbruik en oneigenlijk gebruik vastgesteld. Ook heeft het college beoordeeld in hoeverre het M&O-beleid wordt nageleefd en of de maatregelen effectief zijn; hierbij zijn geen aandachtspunten geconstateerd.

In de paragraaf bedrijfsvoering is hierover momenteel geen nadere informatie opgenomen. Wij bevelen gemeente Smallingerland aan om de werkzaamheden en bevindingen rond het M&O-criterium explicieter te rapporteren, bijvoorbeeld via een korte samenvatting van de uitgevoerde controles, de belangrijke risico's en de conclusies. Dit vergroot de transparantie en geeft de raad beter inzicht in de werking van de interne beheersing.

3. Belangrijke bevindingen

Materiele vaste activa

Niet activeerbare kosten

In het kader van onze controle van de jaarrekening hebben wij vastgesteld dat de gemeente een bedrag van € 145.000 aan kosten heeft geactiveerd die naar hun aard niet voor activering in aanmerking komen. Deze kosten voldoen niet aan de geldende verslaggevingsregels voor materiële vaste activa, aangezien er geen sprake is van een duurzaam nut of toekomstige economische voordelen.

De activering van deze niet-activeerbare kosten wijst op tekortkomingen in de administratieve hygiëne rondom investeringsuitgaven en de beoordeling van activeringscriteria. Met name de toetsing voorafgaand aan activering blijkt in de praktijk niet consequent plaats te vinden. Dit vergroot het risico op onjuiste verwerking in de jaarrekening.

Genoemd bedrag leidt tot een controleverschil en is daarom opgenomen in de tabel in de bijlage B bij dit verslag.

Toepassen Activeringsgrens

Op grond van de actuele financiële verordening van de gemeente Smallerland zoals vastgesteld door uw raad, geldt dat (art 13 lid 4) activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 niet worden geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd, tenzij de grond de functie van openbare ruimte krijgt. Voor activa met maatschappelijk nut geldt (art 14 lid 5) dat niet wordt geactiveerd bij een verkrijgingsprijs van minder dan € 100.000.

Wij hebben geconstateerd dat de gemeente bij activering van kosten niet volgbaar toetst aan de geldende activeringsgrenzen. Uit onze controle blijkt dat uitgaven onder deze grens in mogelijk nog meerdere gevallen ten toeh zijn geactiveerd, danwel dat er vanuit de gemeente aanvullende werkzaamheden nodig bleken om aan te tonen dat activeringen terecht waren gedaan.

Opvolging

Wij adviseren de gemeente om de interne beheersing op het proces rondom investeringen en activering te versterken. Dit kan onder andere door het aanscherpen van richtlijnen, het verbeteren van de vastlegging van beslissingen en het vergroten van de bewustwording bij betrokken medewerkers.

Tevens bevelen wij aan om de naleving van de activeringsgrens van € 10.000 / € 100.000 structureel te monitoren, zodat toekomstige afwijkingen worden voorkomen.

3. Belangrijke bevindingen

Grondexploitaties

Ten opzichte van 31 december 2024 is de boekwaarde van de post grondexploitaties gewijzigd van € 6.100.000 negatief naar € 5.200.000 negatief. De wijziging van de boekwaarde gedurende 2025 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2025	2024
(bruto) boekwaarde per 1 januari	(4.581)	(2.283)
Investerings	2.897	2.858
Grondverkoop	(3.487)	(7.443)
Tussentijdse winstneming lopende projecten	1.365	2.287
Afgesloten projecten (tlv bestaande voorziening)	(815)	
(bruto) boekwaarde per 31 december	(4.621)	(4.581)
Verliesvoorziening	(628)	(1.540)
Boekwaarde per 31 december	(5.249)	(6.121)

Zoals in de jaarstukken is toegelicht bedraagt de gerealiseerde verkoop uit grondverkoop woningbouw en bedrijfsterreinen € 3.500.000. Uit de analyse op het niveau van de individuele complexen blijkt dat er met name ten aanzien van de complexen Nijtap en Insteekhaven over 2025 sprake is van lagere verkopen dan verwacht. Deels is dit in 2026 inmiddels ingehaald, voor een andere deel heeft de gemeente de timing van de verwachte verkopen aangepast in de calculaties. Vooralsnog bestaat geen reden aan te nemen dat de ingerekende verkopen niet zullen worden gerealiseerd.

Waardering inclusief specifieke projectrisico's

Verliesvoorziening

De voorziening verlieslatende complexen is ten opzichte van 2024 met € 900.000 afgenomen tot € 628.000. Dit met name als gevolg van het met (een eerder voorzien) verlies afsluiten van de exploitatie Woonwagens.

Tussentijdse winstneming

Over het boekjaar 2025 is in overeenstemming met het BBV een winst genomen van € 1.370.000. Dit betreft de tussentijdse winstneming conform de in het BBV voorgeschreven POC-methode. In de paragraaf Grondbeleid in de jaarstukken heeft de gemeente de voortgangspersentages per complex toegelicht.

3. Belangrijke bevindingen

De parameters voor de grondexploitaties

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door uw gemeente gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst.

Parameters	MPG 2025	Schatting 2025	MPG 2024	Schatting 2024
Rente		●		●
Disconteringsvoet		●		●
Kostenstijging		●		●
Opbrengstenstijging		●		●

● Controleverschil ● Voorzichtig ● Evenwichtig ● Optimistisch

Rente

De gehanteerde rentevoet voor de berekening van de kapitaallasten is 2,0%. Deze ligt en in lijn met de gemeentelijke financieringslasten en de richtlijnen van het BBV.

Disconteringsvoet

De gemeente hanteert voor het contant maken van toekomstige kasstromen in grondexploitaties een disconteringsvoet die aansluit bij de interne rekenrente conform BBV-richtlijnen. Deze rekenrente bedraagt momenteel 2%. Wij achten deze uitgangspunten realistisch en in lijn met de BBV-voorschriften.

Kostenstijging

De gemeente werkt met meerjarige kostenstijgingen voor plankosten en bouw- en woonrijp maken. Voor 2026 geldt een stijging van 4% voor plankosten en 2,0% voor bouw- en woonrijp maken. Vanaf 2027 dalen deze geleidelijk naar structureel 2,0% per jaar vanaf 2029. Deze percentages zijn gebaseerd op CBS-loonontwikkelingen, het Bouwkostenkompas en de Outlook Grondexploitaties 2026. De keuzes sluiten aan bij landelijke trends.

Opbrengstenstijging

Bij de ingerekende opbrengstenstijgingen worden gedifferentieerd naar type kavel. Voor 2026 stijgen vrije kavels met 6%. Voor betaalbare koop wordt een stijging van 3,7% aangehouden.

Sociale woningbouw wordt in 2026 niet geïndexeerd (0%); vanaf 2027 wordt hier 2,0% gehanteerd. Commerciële kavels stijgen in 2026 met 2,0%, gevolgd door een structurele 2,0% in de jaren daarna.

Wij hebben de gehanteerde parameters als realistisch beoordeeld.

3. Belangrijke bevindingen

Schattingonzekerheden grondexploitaties

De huidige situatie en de onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingen betekent een grote schattingonzekerheid op de verwachte realisatie van uw complexen. Bij een hoge mate van schattingonzekerheid is het passend om in de jaarrekening hierover een nadere toelichting op te nemen.

Belangrijke elementen hierbij zijn de landelijke problemen rondom netcongestie, stikstof en Pfas. In haar position paper 2025 heeft het college een geactualiseerde analyse gemaakt van de eventuele risico's die de gemeente op deze vlakken loopt. Op hoofdlijnen leidt dit tot het navolgende beeld.

Netcongestie

Friesland bevindt zich in een gebied met toenemende netcongestie, waarbij met name voor grootverbruikers wachttijden ontstaan. Smallerland wordt hierdoor geraakt, maar de effecten verschillen per gebied en project. Voor bestaande bedrijventerreinen zijn omgevingsplannen onherroepelijk vastgesteld en is reeds capaciteit gereserveerd. Voor nieuwe woningbouwprojecten wordt de fasering afgestemd op de door de netbeheerder aangegeven aansluitmomenten. Eventuele vertragingen leiden met name tot verschuivingen in kasstromen en hogere financieringskosten, maar hebben naar verwachting geen materieel effect op de waardering. De gemeente concludeert dat netcongestie een beheersbaar risico vormt dat reeds in de planning is verwerkt.

Omgevingswet

Smallerland werkte al volgens de principes van participatie en integrale planvorming, waardoor eventuele procesmatige wijzigingen reeds impliciet in de ramingen zijn opgenomen. Het college stelt daarmee dat de Omgevingswet geen aanpassing van de waardering van de grondexploitaties noodzakelijk maakt.

Stikstof

In haar position paper geeft het college aan dat Smallerland op meer dan 25 kilometer afstand ligt van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied. Hierdoor is de kans dat projecten worden stilgelegd vanwege stikstofdepositie zeer gering. Aerijs-berekeningen worden standaard uitgevoerd en eventuele knelpunten worden vooraf opgelost. De stikstofproblematiek vormt daarmee geen relevante waarderingsfactor voor de huidige grondexploitaties.

PFAS

In Friesland is PFAS diffuus aanwezig op of rond achtergrondwaarden, mede door historisch landbouwgebruik. Voor Smallerland leidt dit doorgaans tot beperkte aanvullende onderzoekskosten en incidentele beperkingen in grondverzet. Voor lopende grondexploitaties zijn bodemonderzoeken reeds uitgevoerd en verwerkt in de businesscases. Er zijn geen aanwijzingen voor puntverontreinigingen binnen de gemeentelijke projecten. PFAS wordt daarom beschouwd als een beheersbaar uitvoeringsrisico zonder materiële impact op de waardering.

Conclusies

Wij hebben vastgesteld dat de bestaande onzekerheden in de paragraaf grondbeleid in de jaarstukken en in de door het college opgestelde position paper toereikend zijn toegelicht.

Voorts hebben wij het proces rondom de totstandkoming van de waarderings grondexploitaties in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering en de toelichting op de schattingonzekerheden aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk.

3. Belangrijke bevindingen

Schattingsposten in de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen en licht deze toe in de jaarrekening. Wij hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2025 beoordeeld en gecontroleerd. De belangrijke schattingen in de jaarrekening betreffen:

Schatting	Beoordeling 2025	Beoordeling 2024	Onze zienswijze m.b.t. significante kwalitatieve aspecten en de (mogelijk) kwantitatieve omvang
Waardering van (im)materiële vaste activa	●	●	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de (im)materiële vaste activa een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw (im)materiële vaste activa.
De waardering van de langlopende vorderingen	●	●	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de langlopende vorderingen een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw langlopende vorderingen.
De waardering van grondexploitaties	●	●	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitatie een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties. Voor een uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar paragraaf “waardering van de grondexploitaties” van dit accountantsverslag.
De waardering van debiteuren en vorderingen	●	●	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de vorderingen een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw vorderingen.
De waardering van de voorzieningen	●	●	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de voorzieningen een evenwichtig beeld geven van de toereikendheid van de voorzieningen.

Controleverschil

Voorzichtig

Evenwichtig

Optimistisch

3. Belangrijke bevindingen

Sociaal Domein

De gemeente Smallingerland voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijke onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel		Uitvoerder	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatie wet)	Zelfstandig	N.v.t	Werkelijke lasten
Uitkeringen (BBZ)	Zelfstandigen-loket Friesland (BZF)	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	Caparis	Delegatie	Vaste bijdrage op basis van de begroting
Jeugdwet	Zelfstandig (deels BZF)	N.v.t	Werkelijke lasten
WMO	Zelfstandig	N.v.t	Werkelijke lasten
PGB's	Sociale Verzekerings-bank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten

Zorg in Natura (Jeugd en WMO)

Voor de uitvoering van de zorg heeft de gemeente zorginstellingen gecontracteerd. Voor de controle van de volledigheid van de geleverde zorg in natura (ZIN) heeft de gemeente in 2025 gebruikt gemaakt van de productieverantwoordelingen met bijbehorende controleverklaring. Dit in overeenstemming met het landelijk IZA controleprotocol. Van een aantal

kleinere zorgleveranciers is in overeenstemming met het landelijk protocol geen controleverklaring ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hiervoor heeft de gemeente Smallingerland zelfstandig onderzoek naar de prestatielevering uitgevoerd, wat de onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering bij die zorgleveranciers vrijwel geheel heeft weggenomen.

Ten aanzien van de prestatielevering Jeugd resteert een onzekerheid van € 361.000 als gevolg van (nog) niet ontvangen productieverantwoordelingen van grotere zorgaanbieders. Ter zake de WMO resulteert geen onzekerheid.

Genoemd bedrag is derhalve opgenomen in de bijlage B (ongecorrigeerde controleverschillen) bij deze rapportage.

PGB's

De Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) heeft over 2025 een verklaring bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hieruit volgt dat vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. De impact van de geconstateerde fouten/onzekerheden vanuit de SVB blijven voor gemeente Smallingerland onder onze rapporteringstolerantie.

Daarnaast geldt dat de controle informatie vanuit de SVB geen zekerheid geeft over de prestatielevering door zorgaanbieders omtrent de uitbetaalde PGB's. Gemeente Smallingerland heeft over 2025 daarom zelfstandig onderzoek naar de prestatielevering gedaan middels steekproefsgewijs betrokkenen te enquêteren. Daarmee resteren er ook voor wat betreft de prestatielevering PGB's geen onzekerheden meer die de gestelde rapporteringsgrens van € 250.000 te boven gaan.

Opdracht, scope
en uitkomstenBelangrijke
bevindingenFinanciële
positieBevindingen
interne beheersingOverige
onderwerpen

Bijlagen

3. Belangrijke bevindingen

Voorziening pensioenaanspraken politieke ambtsdragers (APPA)

Vanaf 1 januari 2028 worden pensioenen van politieke ambtsdragers (o.a. wethouders) overgedragen aan het ABP in het kader van de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Uit onderzoek van BZK, VNG, IPO en Unie van Waterschappen blijkt dat de benodigde overdrachtswaarde per 1 januari 2025 gemiddeld 10–20% hoger ligt dan de huidige voorzieningen. Over de impact op de jaarrekening 2025 heeft de Commissie BBV hierover de volgende uitspraak gepubliceerd:

- Gemeenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek moeten per 31 december 2025 de voorziening en eventuele kapitaalverzekeringen aanpassen aan de prognose van het benodigd vermogen (op basis van inkoop Wtp bij ABP).
- Gemeenten die niet deelnamen aan het onderzoek moeten hun berekening analoog onderbouwen.
- De voorziening dient jaarlijks te worden herzien tot het moment van overdracht.
- In de jaarrekening moet een toelichting worden opgenomen over schattingonzekerheden.
- Eventuele vrijval kan worden toegevoegd aan een bestemmingsreserve om toekomstige dotaties te dekken.

Wij hebben vastgesteld dat:

- Gemeente Smallerland wel heeft deelgenomen aan het onderzoek
- De voorziening per datum: 31 december 2025 bedraagt € 5.900.000. Dit is conform de prognose van het benodigd vermogen op basis van inkoop Wtp bij ABP.
- De gemeente niet gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om de pensioenverplichtingen van gepensioneerde wethouders, ontstaan in de periode tot 2012, niet in een voorziening te verwerken, maar via de begroting.

Conclusie

De gemeente heeft de voorziening aangepast conform de BBV-uitspraak.

3. Belangrijke bevindingen

Jaarverslag

In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening. Voor de accountantscontrole onderzoeken wij, in lijn met de Nederlandse Standaard 720, het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Verbonden partijen

Tijdens onze controle besteden wij specifieke aandacht aan de transacties met verbonden partijen van gemeente Smallingerland. In het kader van onze controle hebben wij vastgesteld dat:

- De (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen.
- Geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude.
- Geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Hierna zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat in materiële zin de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV. Daarnaast zouden de (verwachte) cijfers 2025 van uw verbonden partijen opgenomen dienen te worden (art 15 lid BBV sub c/d); de gemeente heeft gekozen hier grotendeels te volstaan met de (definitieve) cijfers 2024. Het geboden inzicht kan op dit punt derhalve nog worden verbeterd.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemt met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen, zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau, met uitzondering van hetgeen hierboven is gesteld met betrekking tot de paragraaf verbonden partijen.
Informatie-waarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse van het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.

Opdracht, scope
en uitkomsten

Belangrijke
bevindingen

Financiële
positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

3. Belangrijke bevindingen

SiSa

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2025. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt.

De publicatieverplichting voor uitkering wegens beëindiging dienstverband geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2025 niet strijdig zijn met de WNT en dat de in de jaarrekening opgenomen WNT-verantwoording voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisaties c.q. nevenactiviteiten hebben die onder de WNT vallen) geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant.

3. Belangrijke bevindingen

Fiscale positie

In onze accountantsverslag bij de jaarrekening 2024 (en ook de jaren daarvoor) hebben wij gerapporteerd dat de fiscale posities per balansdatum niet exact in beeld waren. De gemeente had het bestaan van deze risico's ook toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

In de jaarrekening 2025 is in de geactualiseerde paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opvolging hierop beschreven dat naar aanleiding van de eerder uitgevoerde fiscale risicoscan inmiddels verbetermaatregelen zijn doorgevoerd. Dit betreft de aanstelling van een fiscaal adviseur en de inrichting van een fiscale commissie. Deze maatregelen zijn gericht op het versterken van de fiscale kennis binnen de organisatie, het tijdig signaleren van risico's en het verbeteren van processen. Tevens is gestart met de implementatie van een Tax Control Framework (TCF), waarmee fiscale processen en interne beheersmaatregelen structureel worden vastgelegd en geborgd.

Daarnaast is toegelicht dat er een lopend boekenonderzoek van de Belastingdienst is naar de omzetbelasting (2022–2023) en loonheffingen (2023). Dit onderzoek heeft betrekking op jaren vóór de doorgevoerde procesverbeteringen. De mogelijke financiële impact van dit onderzoek kan op dit moment niet betrouwbaar worden ingeschat, waardoor hiervoor geen concrete voorziening of risicobedrag is (c.q. kan worden) opgenomen. De fiscale risico's zijn om deze reden niet gekwantificeerd binnen het totale gemeentelijke risicoprofiel.

Aangezien de bestaande onzekerheden in de jaarrekening toereikend zijn toegelicht heeft dit geen impact op de strekking van ons oordeel bij de jaarrekening 2025 van gemeente Smallingerland. Hoewel er op dit moment geen directe financiële gevolgen of concrete reserveringen zijn opgenomen, worden de risico's actief gemonitord en zet de organisatie in op verdere ontwikkeling richting een meer volwassen fiscale beheersing.

Opdracht, scope
en uitkomstenBelangrijke
bevindingenFinanciële
positieBevindingen
interne beheersingOverige
onderwerpen

Bijlagen

4. Financiële positie

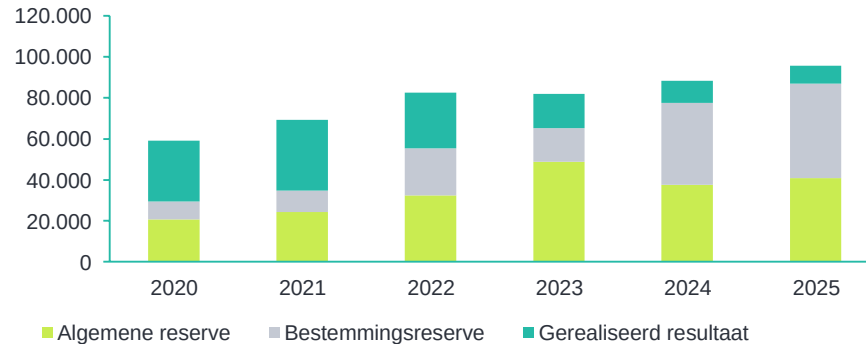

Ontwikkelingen in de jaarcijfers

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2025 volgens de jaarrekening € 95.600.000 (2024: € 88.300.000).

Ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves ter hoogte van € 86.900.000 is € 40.900.000 opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze algemene reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gestegen met € 3.300.000. Per saldo is gedurende 2025 € 1.400.000 onttrokken aan de bestemmingsreserves. Het gerealiseerde resultaat in 2025 bedraagt € 8.700.000.

Het saldo baten en lasten (dus voor mutaties in de reserves) laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde saldo bedraagt afgerond € 7.400.000 positief. In de gewijzigde begroting was rekening gehouden met een saldo van € 9.200.000 negatief. De gebleken verschillen roepen de vraag op in hoeverre gemeente Smallingerland voldoende in staat is om tot een adequate en tijdige inzet van beschikbare middelen te komen.

Actueel lijkt de vraag in hoeverre de gemeente in staat is binnen voorgenomen termijnen te komen tot concrete planvorming, en in hoeverre men in staat is voorgenomen plannen ook conform voorgenomen planning uit te voeren. Landelijk zien wij een beeld dat bij veel gemeenten sprake is van planningsoptimisme (dan wel gebrek aan executiekracht) waardoor de aanwending van middelen kan achterblijven.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's.

In de tabel hieronder is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De incidentele weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserves, de structurele weerstandscapaciteit vanuit de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien. De weerstandsratio kwalificeert als "uitstekend".

	2025	2024	2023
Weerstandscapaciteit	49.752	48.511	65.265
Risico's	13.501	12.478	N.B.
Weerstandsratio	3,69	3,89	N.B.

Ten opzichte van 2024 is sprake van een marginale achteruitgang van zowel de weerstandsratio.

De weerstandsratio komt daarmee in 2025 uit op circa 3,7, wat valt in klasse A (uitstekend).

Weerstandsratio	Betekenis
≥ 2.0	Uitstekend
$1.4 < 2.0$	Ruim voldoende
$1.0 < 1.4$	Voldoende
$0.8 < 1.0$	Matig
$0.6 < 0.8$	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Bestuurlijke
samenvatting

Opdracht, scope
en uitkomsten

Belangrijke
bevindingen

Financiële
positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

5. Bevindingen interne beheersing

5. Bevindingen interne beheersing

Opdracht, scope
en uitkomsten

Belangrijke
bevindingen

Financiële
positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

Inleiding

Dit accountantsverslag bevat onze bevindingen ten aanzien van de interne beheersing (inclusief de IT-omgeving), die zijn gebaseerd op onze werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole 2025.

Een goede interne beheersing maakt dat de risico's voor de organisatie beter beheersbaar zijn en de jaarrekeningcontrole effectiever en efficiënter kan plaatsvinden. Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie willen wij bijdragen aan verbetering van uw bedrijfsvoering, onder andere door het analyseren van de IT-omgeving en de bedrijfsprocessen.

Interne beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij de interne beheersing inclusief de IT-omgeving, voor zover van belang voor de jaarrekeningcontrole, beoordeeld. Naar aanleiding van onze werkzaamheden hebben wij een managementletter geschreven. Deze managementletter hebben wij besproken met het college en daarna d.d. 23 januari 2026 in definitieve vorm uitgebracht.

In deze managementletter hebben wij geconcludeerd dat de gemeente ten behoeve van de verbetering van haar interne beheersing met het project rechtmatigheid/procesverbetering op de goede weg is.

De kernuitdaging voor de organisatie ligt (en zal blijven liggen) bij de borging, structurele naleving en (blijvend) draagvlak van de in gang gezette verbeteracties.

In het kader van onze jaarrekeningcontrole hebben wij uw IT beheersmaatregelen rondom het netwerk en de applicaties Key2Financien, Suites en MotionPro beoordeeld. Dit leidt tot enkele verbeter- c.q. adviespunten waarvan de organisatie heeft aangegeven hier opvolging aan te willen geven.

Onze werkzaamheden zijn niet gericht op het geven van een oordeel over de interne beheersing van de organisatie als geheel. De rapportage bevat daardoor niet alle onvolkomenheden in de interne beheersing, die bij een eventueel uitgebreid en hierop specifiek gericht onderzoek naar voren zouden kunnen komen.

Bestuurlijke
samenvatting

Opdracht, scope
en uitkomsten

Belangrijke
bevindingen

Financiële
positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

6. Overige onderwerpen

6. Overige onderwerpen

Bijdrage accountant inwerkprogramma nieuwe gemeenteraad

In maart 2026 hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden. Met het oog op de samenstelling van een nieuwe raad dragen wij als accountant graag bij aan een goede en zorgvuldige start van de nieuwe raadsperiode.

Wij hebben ons beschikbaar gesteld om onderdeel te zijn van het inwerkprogramma voor nieuwe raadsleden. Zo kunnen wij onder meer een workshop verzorgen over het lezen en duiden van de jaarrekening vanuit financieel perspectief en toelichten hoe de accountant de raad ondersteunt in haar kaderstellende en controlerende rol. Hiermee willen wij bijdragen aan het vergroten van de financiële inzichtelijkheid en het versterken van de positie van de raad als toezichthouder.

Indien gewenst stemmen wij graag met de griffie af hoe wij dit het beste kunnen vormgeven binnen het totale inwerkprogramma.

Bevestiging onafhankelijkheid

Wij zijn van mening dat wij onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming niet is aangetast, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta).

Hierbij bevestigen wij dat wij geen geschenk en/of een persoonlijke uiting van gastvrijheid van uw gemeente hebben ontvangen met een waarde van meer dan honderd euro.

Kwaliteitsborging

Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder de beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten
- In- en extern kwaliteitsonderzoek
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel

Op deze controleopdracht zijn geen aanvullende maatregelen getroffen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

6. Overige onderwerpen

Controleaanpak en uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2025 onderkend, deze zijn weergegeven in hoofdstuk 2 van dit verslag.

Inschakeling van interne / externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Schriftelijke bevestigingen

Wij hebben aan het management schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie. Wij hebben de schriftelijke bevestigingen van het management verkregen.

Inzet controleteam

In onderstaande tabel geven wij inzicht in de geplande en gerealiseerde urenbesteding van het controleteam. De uren zijn uitgesplitst naar functieniveau.

Functie	Budget uren ⁽¹⁾	Realisatie uren
Partner	80	84
(Sr) Manager(s)	230	339
Overige teamleden	1.040	952
Totaal	1.350	1.374

¹⁾ Op basis van de reguliere fee conform aanbesteding + aanvullende afspraken voor wat betreft meerkosten (extra) sisa controles.

Bestuurlijke
samenvatting

Opdracht, scope
en uitkomsten

Belangrijke
bevindingen

Financiële
positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

Bijlagen

Bijlage A: SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2025 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2026 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid			
D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026			
D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten			
D12A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten			
D14	Specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
E20	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021			
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027			
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A: SiSa-bijlage

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
E120	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2025-2030			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2025			
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2025			
G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2025			
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2025			
G13	Onderwijsroute _ deel gemeente 2025			
H4	Specifieke uitkering stimulering sport			
H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning			
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026			
H35	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026			
J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):

Goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:

Goedkeurend

Bijlage A: SiSa-bijlage

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
J17	Realisatiestimulans			
J55	Aanpak energie armoede			
J56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen			
J75B	Regiodeals 3e tranche			
J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie			
J117B	Regeling Versnelling natuur inclusief isoleren			
J210B	Flexibele inzet woningbouw			
K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid			
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			
M30	Specifieke uitkering wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen			

Opdracht, scope
en uitkomstenBelangrijke
bevindingenFinanciële
positieBevindingen
interne beheersingOverige
onderwerpen

Bijlagen

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):

Goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:

Goedkeurend

Bijlage B: Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten en onzekerheden ten aanzien van getrouwheid zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 2% van de totale lasten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat.

Overzicht ongecorrigeerde fouten en onzekerheden

Aard van de controleverschillen	Fout of onzekerheid	Omvang van de controleverschillen (x € 1.000)
Activering niet activeerbare kosten	Fout	145
Balanspost zorgprestaties Jeugd	Fout	158
Ontbrekende bewijsstukken prestatielevering Jeugd	Onzeker	<u>361</u>
Totaal		664
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening		-
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen		664

Opdracht, scope
en uitkomsten

Belangrijke
bevindingen

Financiële
positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

Daniël Engwerda
Partner Audit

+31 (0)6 1566 9610
d.engwerda@bakertilly.nl
Rozenburglaan 15-3 | 9727 DL | Groningen

Baker Tilly (Netherlands) B.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly (Netherlands) B.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

